

Verdensøkonomien 2.0: Deglobalisering og europeisk integrasjon

BI Partnerforum 27. mai 2025

Erling Røed Larsen
Professor, OsloMet

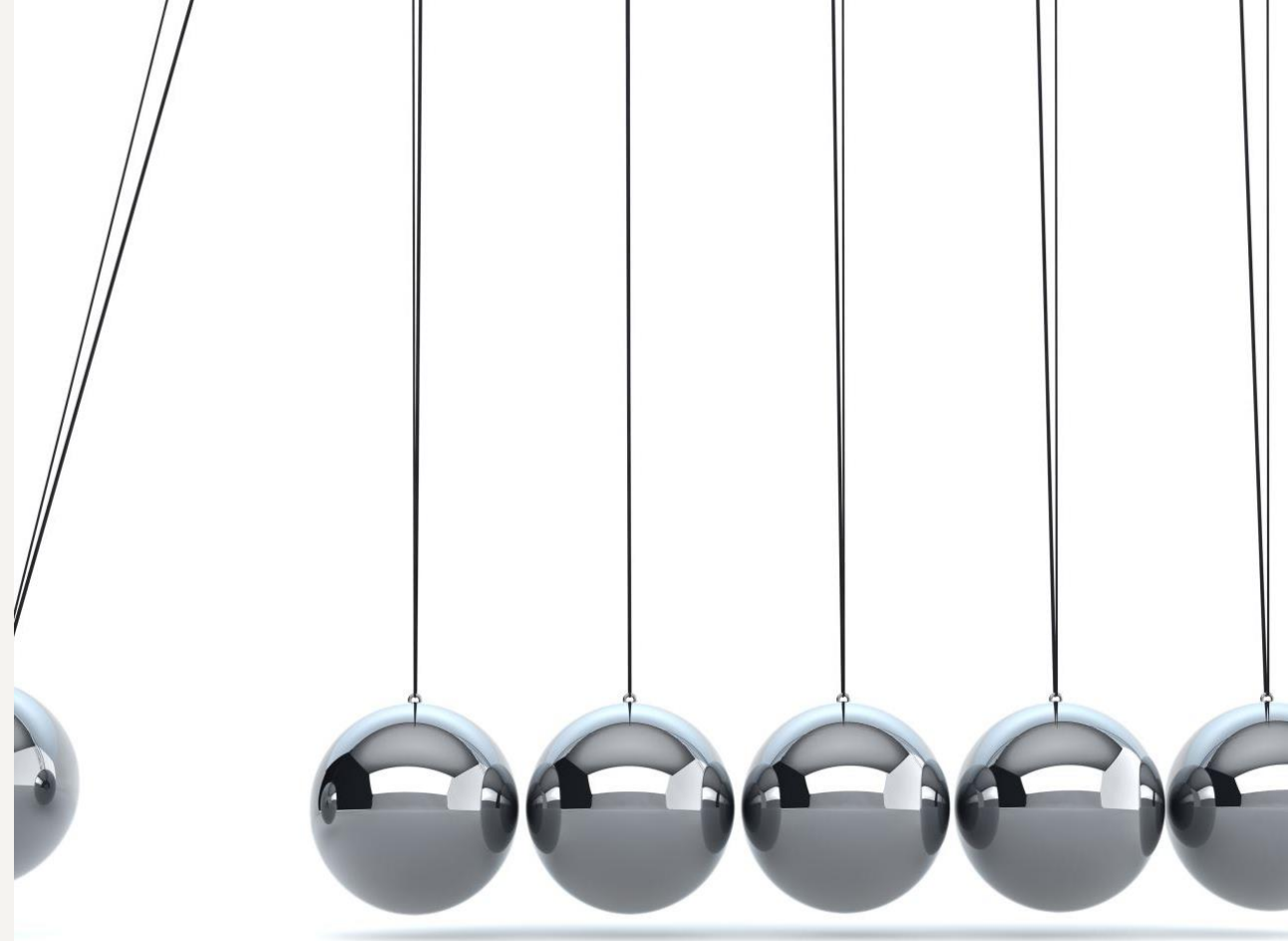
To hendelser som definerte hver sin generasjon

Berlinmurens fall i 1989

- Håp om frihet over hele verden
- Gjenforening av de to Tysklandene
- Globalisering
- USA som eneste supermakt

Russisk invasjon av Ukraina i 2022

- Gufs fra fortiden
- Et land forsøker å ta et annet land med makt
- Krig i Europa
- Blokkdannelser
- Uro for lang produksjonslinjer
- Proteksjonisme
- Energisikkerhet

Verdenshistorie

- 700 millioner arbeidere sluset inn i verdensøkonomien
- Endret relativ pris på produksjonsfaktorer:
 - Kapital
 - Arbeidskraft
- Påvirket tiår med utvikling
- Betydning for finanskrisen 2008
- Brexit
- Trump

Teknologi, økonomi og politikk 1990-2020

- *Teknologisk* mulig å produsere møbler i Kina
- *Økonomisk* gunstig å produsere i Kina
- *Politisk* gjennomførbart å produsere i Kina
 - Land med McDonald's kommer ikke i konflikt
- Kunne ikke ha skjedd i 1920, 1950 eller 1980


```
return NULL;
group_info->ngroups = gidsetsize;
group_info->nblocks = nblocks;
atomic_set(&group_info->usage, 1);

if (gidsetsize < NGROUPS_SMALL)
    group_info->blocks[0] = group_info->small_block;
else {
    for (i = 0; i < nblocks; i++) {
        gid_t *b;
        b = (void *)__get_free_page(GFP_USER);
        if (!b)
            goto out_undo_partial_alloc;
        group_info->blocks[i] = b;
    }
}
return group_info;

undo_partial_alloc:
while (i-- > 0) {
    free_page((unsigned long)group_info->blocks[i]);
}
kfree(group_info);
return NULL;

EXPORT_SYMBOL(groups_alloc);

groups_free(struct group_info *group_info)
{
    if (group_info->blocks[0] != group_info->small_block) {
        int i;
        for (i = 0; i < group_info->nblocks; i++)
            free_page((unsigned long)group_info->blocks[i]);
    }
    kfree(group_info);
}

EXPORT_SYMBOL(groups_free);

/*
 * Export the group_info to a user-space array */
c_int groups_to_user(gid_t *user *grouplist,
                    const struct group_info *group_info)
{
    int i;
    unsigned int count = group_info->ngroups;
    for (i = 0; i < group_info->nblocks; i++) {
        unsigned int cp_count = min(NGROUPS_PER_BLOCK, count);
        gid_t *b;
        b = (void *)__get_free_page(GFP_USER);
        if (!b)
            goto out_undo_partial_alloc;
        group_info->blocks[i] = b;
    }
}
return group_info;

undo_partial_alloc:
while (i-- > 0) {
    free_page((unsigned long)group_info->blocks[i]);
}
kfree(group_info);
return NULL;

EXPORT_SYMBOL(groups_alloc);

void groups_free(struct group_info *group_info)
{
    if (group_info->blocks[0] != group_info->small_block) {
        int i;
        for (i = 0; i < group_info->nblocks; i++)
            free_page((unsigned long)group_info->blocks[i]);
    }
    kfree(group_info);
}

EXPORT_SYMBOL(groups_free);
```

```
struct group_info init_groups = { .usage = ATOMIC_INIT(0),
                                   .small_block = 0,
                                   .blocks = 0,
                                   .nblocks = 0,
                                   .ngroups = 0,
                                   .gidsetsize = 0 };

struct group_info *groups_alloc(int gidsetsize)
{
    struct group_info *group_info;
    int nblocks;
    int i;

    nblocks = (gidsetsize + NGROUPS_PER_BLOCK - 1) / NGROUPS_PER_BLOCK;
    /* Make sure we always allocate at least one indirect block */
    nblocks = nblocks ? : 1;
    group_info = kmalloc(sizeof(*group_info) + nblocks*sizeof(gid_t *), GFP_USER);
    if (!group_info)
        return NULL;
    group_info->ngroups = gidsetsize;
    group_info->nblocks = nblocks;
    atomic_set(&group_info->usage, 1);

    if (gidsetsize < NGROUPS_SMALL)
        group_info->blocks[0] = group_info->small_block;
    else {
        for (i = 0; i < nblocks; i++) {
            gid_t *b;
            b = (void *)__get_free_page(GFP_USER);
            if (!b)
                goto out_undo_partial_alloc;
            group_info->blocks[i] = b;
        }
    }
    return group_info;

out_undo_partial_alloc:
while (i-- > 0) {
    free_page((unsigned long)group_info->blocks[i]);
}
kfree(group_info);
return NULL;

EXPORT_SYMBOL(groups_alloc);

void groups_free(struct group_info *group_info)
{
    if (group_info->blocks[0] != group_info->small_block) {
        int i;
        for (i = 0; i < group_info->nblocks; i++)
            free_page((unsigned long)group_info->blocks[i]);
    }
    kfree(group_info);
}

EXPORT_SYMBOL(groups_free);
```

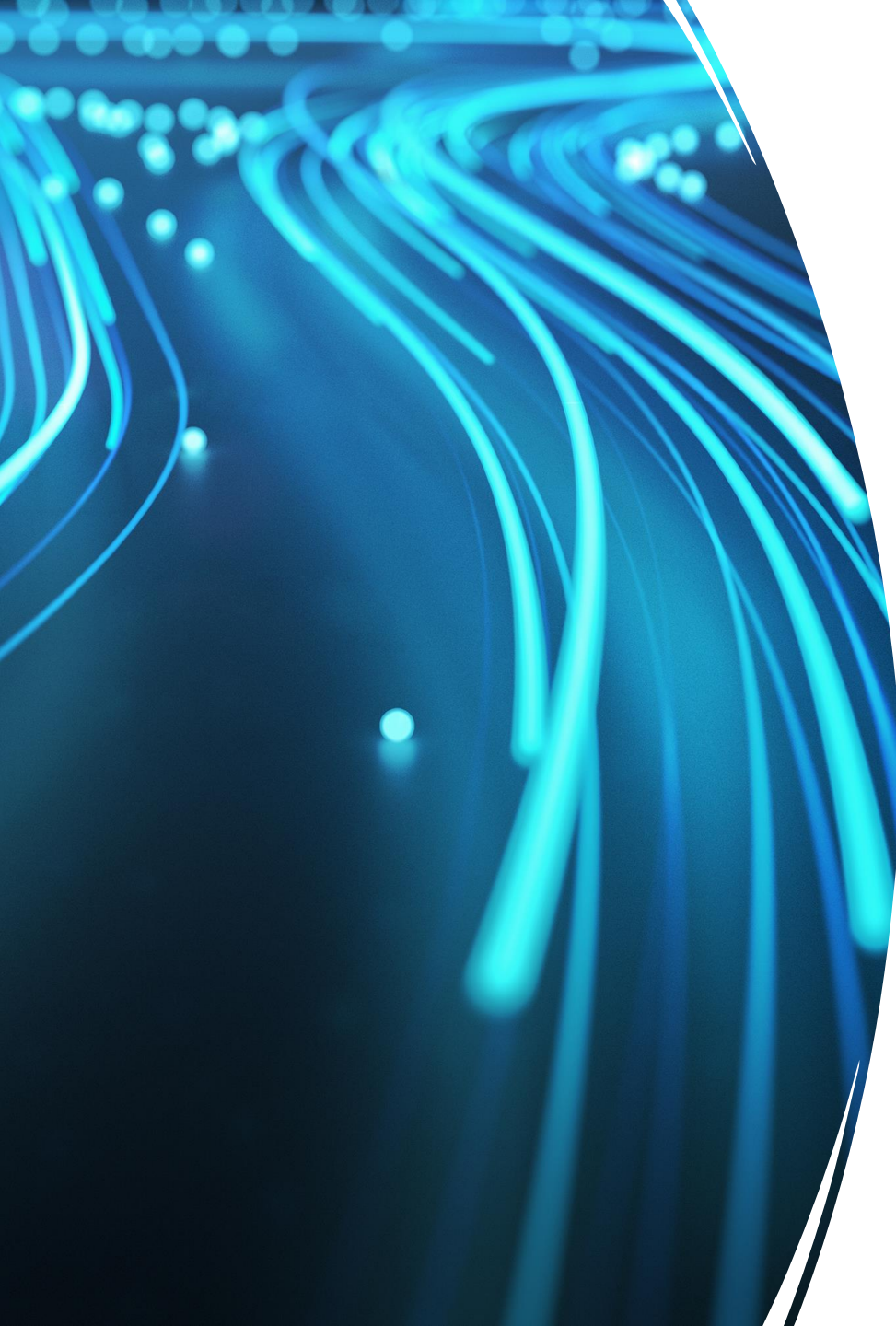
Skalafordeler

248%

3 utfordringer fra globaliseringsæraen

- 1. Sårbare **produksjonslinjer**
- 2. **Skjevfordeling** av gevinster
- 3. Ubalanser i **handelsoverskudd**

1. Produksjonslinjer

- Idé: Lange forsyningslinjer forbinder land i skjebnefellesskap
- Lange produksjonslinjer reduserer kostnader (outsourcing)
- Vi vet nå: Lange produksjonslinjene gir sårbarhet

2. Skjev fordeling skapt av teknologi og globalisering

- Winner-takes-all
- Stordriftsfordeler
- First-mover advantage
- Nettverksøkonomier

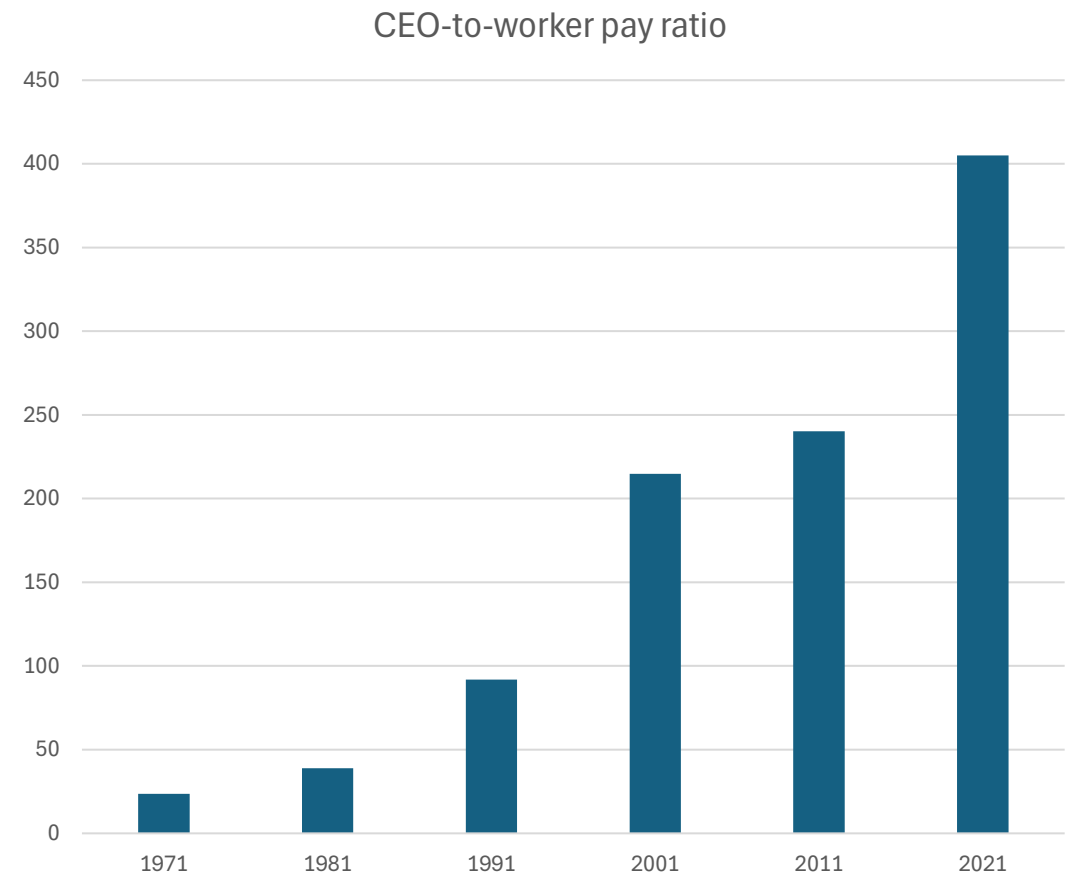
Gevinster ble ikke jevnt fordelt

- Politikk tillater hele verden som marked
- Teknologi tillater hele verden som marked
- Avkastning på ferdigheter

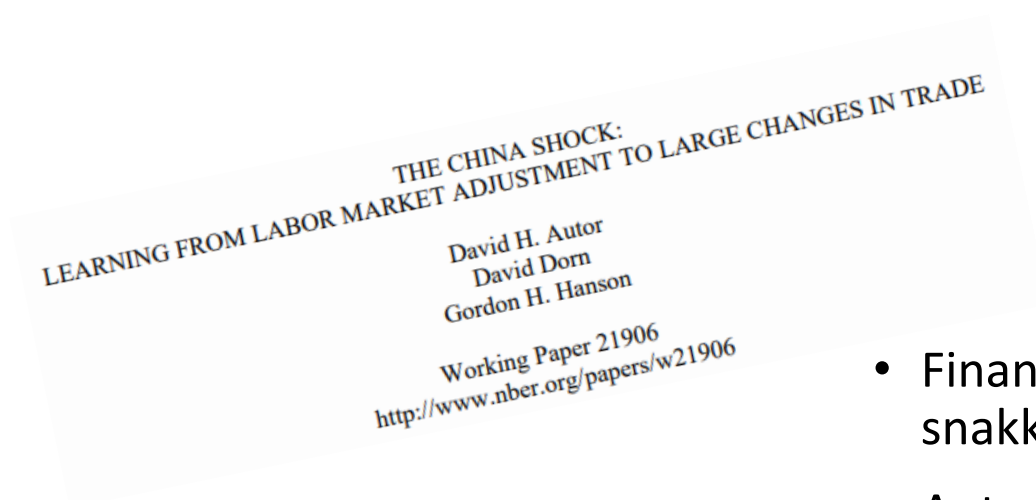
Figur. Egen grafikk baset på data fra kilden.

Kilde: Economic Policy Institute, Bivens, Gould, and Kandra (2023)

<https://www.briefingbook.info/p/deliberate-policy-decisions-have>

Kostnader båret av noen få

- Financial Times-podcast “The Economics show”. Martin Wolf snakker med David Autor 21. april 2025
- Autor forklarer **“The China Shock” 1999-2007**
- På 7 years ble 3.7 millioner jobber outsourcet (av 150 millioner)
- Jobbene var i hjørnesteinsbedrifter
 - Tekstil
 - Møbel
- Arbeiderne gikk ikke til andre jobber
- Dette var non-college arbeidere med godt betalte jobber

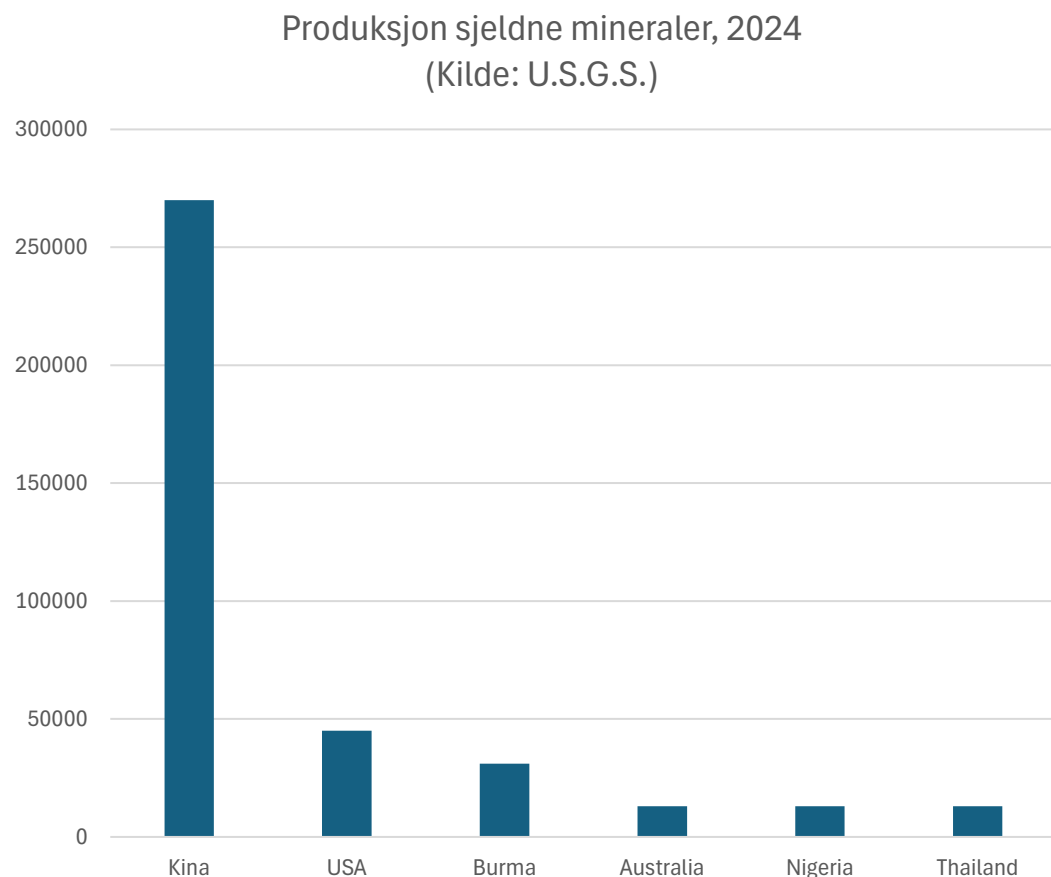
← Skjerm bilde: <https://www.nber.org/papers/w21906>

3. Ubalanser i handelsoverskudd

- Verden handler ikke med månen
- Sum av handelsoverskudd og handelsunderskudd går i 0
- Noen land kjørte svært store handelsoverskudd over lang tid
- Strategisk kjøp av amerikanske statsobligasjoner

Produksjonsfaktorer har blitt realressursvåpen

- **Kommandoøkonomier** kan foreta strategiske produksjonsfaktoroppkjøp fordi:
- Beslutninger er sentralisert
- I **markedsøkonomier** er det firmaer som bestemmer fordi:
- Beslutninger er desentralisert

(Graph: Egen grafikk basert på tall fra kilde. Kilde:
<https://pubs.usgs.gov/periodicals/mcs2025/mcs2025-rare-earths.pdf>)

Land ønsker å endre sårbarheten i produksjonslinjer

- Biden ville subsidiere
- Trump vil toll-belegge
- Proteksjonisme
- **Isolasjonisme**
- Prof. Krugman: kapitalflukt fra USA? → dollarkrise

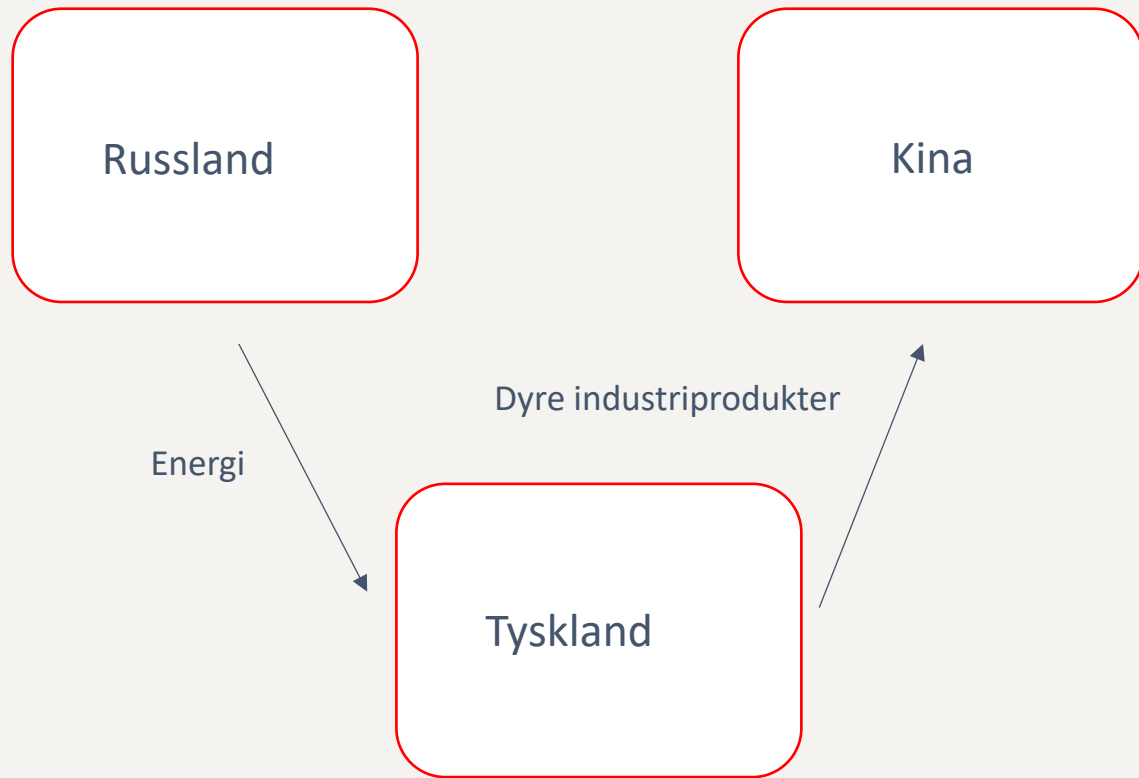

Hva gjør Europa?

Tyskland må endre sin
forretningsmodell og ta en
lederrolle i Europa

Tysklands gamle forretningsmodell

Kilde: <https://www.destatis.de/EN/Themes/Economy/Foreign-Trade/trading-partners.html>

Store utfordringer for Tyskland nå

- Vekst OECD 2020-2024: 13 %
 - Vekst Tyskland 2020-2024: 5 %
-
- Kilde: Aftenposten, 21. februar 2025
 - <https://www.aftenposten.no/verden/i/731154/tyskland-s-oekonomi-i-krise-hvem-tjener-paa-misnoeyen>

Wirtschaftswunder

- «Miracle on the Rhine» (The Times, 1950)
- 1948: Reichsmark → Deutsche Mark
- Produksjonsgjenoppbygging
- Kjøpekraftsøkning (73 %) (Kilde: Wiki) 1950-1960

Euroen er et politisk konstrukt – men bidrar til europeisk integrasjon

- Etter Murens fall oppstod en uro for et mektig Tyskland
- Euroen var en del av den politiske innretningen
- Europa var (og er) ikke et optimalt valutaområde
- *Arbeidsmobiliteten* er for lav
- MEN: euroen bidrar til økning i mobilitet
- OG: Ved dollarkrise vil euroens betydning øke markant

Arbeidsmobilitet

- Norge er et optimalt valutaområde
- Hvis det er lav ledighet i Vestfold og høy i Østfold ...
- ... så flytter folk fra Østfold til Vestfold
- Da dempes presset i Vestfold og avhjelpes ledigheten i Østfold
- I USA flytter folk fra Seattle til Miami
- I Europa flytter folk **ikke** fra Madrid til München
- Høy ledighet i Spania og lav i Tyskland skulle gi lave renter i Spania og høye i Tyskland
- Euroen forhindrer skreddersøm på renter

Ukraina må og vil gjenoppbygges

- Husk gjenoppbyggingen av Øst-Tyskland
- Ukraina er MYE større
- Behovene er MYE større

